

الماس بنفش

■ کارگردان:
رحیم رحیمی پور
■ محصول ۱۳۸۰
■ بازیگران: جهانبخش
سلطانی، جواد هاشمی

در کشاکش جنگ ایران و عراق، سه گروه از رزمندگان برای تصرف تپه‌ای با موقعیت استراتژیک که در اختیار ارتش عراق است، وارد عمل می‌شوند. اعضای دو گروه بر اثر بمباران شیمیایی کشته می‌شوند؛ اما گروه سوم، تحت فرماندهی فردی به نام حاج حسین، پس از جنگ و گریزهای فراوان موفق به بازپس گرفتن تپه می‌شوند.

حماسه مجنون

■ کارگردان: جمال شورجه
■ محصول ۱۳۷۱
■ بازیگران: جهانبخش
سلطانی، جواد هاشمی،
جعفر دهقان

پس از تصرف شهر مهران توسط نیروهای عراقی، قرار بر این می‌شود که حاج احمد امین با راه‌اندازی جنگ‌های غافل‌گیرانه در یکی از محورهای جزایر مجنون، توجه نظامیان عراقی را جلب کند. رضا، معاون حاج احمد، که از نقشه بی‌اطلاع است، به دلیل حضور وسیع نیروهای عراقی با حاج احمد و نیروهای تبلیغاتی درگیر می‌شود. پس از حمله نظامیان عراقی و کشته و مجروح شدن عده‌ای از رزمندگان، رضا به نشانه اعتراض به فرماندهی حاج احمد به مقر فرماندهی می‌رود...

گروگان

■ کارگردان: اصغر هاشمی
■ محصول ۱۳۷۴
■ بازیگران: جمشید
هاشم پور، جهانبخش
سلطانی، زهره حمیدی

مسیح، راننده یکی از تریلی‌هایی که محموله بزرگ مواد مخدر و اسکناس‌های تقلبی را حمل می‌کند، توسط پلیس شناسایی و در درگیری، زخمی شده و در بیمارستان بستری می‌شود. حاج احمد، مأمور آگاهی دوست زمان جوانی مسیح او را می‌شناسد و از او می‌خواهد که اطلاعات لازم را از تشکیلات قاچاقچیان به پلیس بدهد. اما او حاضر به همکاری نمی‌شود و زمانی که توسط قاچاقچیان درمی‌یابد همسر و فرزندش در دام آنها هستند، مصمم‌تر می‌شود با پلیس همکاری نکند اما...

فیلم‌هایی که همه درباره دفاع مقدس ساخته شدند و سلطانی هم در آنها نقش اصلی داشت. «شب دهم»، «عملیات کرکوک»، «حماسه مجنون» و «باشگاه سری» فیلم‌هایی هستند که شورجه کارگردان آنها بوده و سلطانی، بازی در یکی از نقش‌های اصلی این آثار را بر عهده داشت. در این میان سه فیلم شورجه در دفاع مقدس جزو آثار قابل توجه به حساب می‌آیند. اما ویژگی مهم همه این فیلم‌ها، این است که همگی این آثار بعد از به اتمام رسیدن جنگ تحمیلی مقابل دوربین رفتند. شورجه فیلم‌سازی را از سال ۱۳۶۷ آغاز کرد و طبیعی است که آثارش همه بعد از جنگ ساخته شوند اما او جز آثار جنگی و فیلم‌هایی درباره دفاع مقدس، اثری را کارگردانی نکرده است. علاقه و دغدغه‌های اش منجر به ساخت فیلم‌هایی از این دست می‌شد و آخرین اثر سینمایی‌اش را هم درباره جنگ «سی و سه روزه» لبنان کارگردانی کرد. سلطانی تا سال‌های اواخر دهه ۷۰ همچنان در فیلم‌های شورجه به‌عنوان بازیگر حضور داشت و بازی در شاخص‌ترین آنها را هم تجربه کرد. «شب دهم» روایت مردی بود که از محیط شهری به میان جنگ می‌رفت و فضای تازه‌ای را تجربه می‌کرد. «عملیات کرکوک» داستان یکی از عملیات‌های دفاع مقدس است که منجر به از بین بردن پالایشگاهی در خاک عراق می‌شود و «حماسه مجنون» ماجراهای آزادسازی شهر مهران را به تصویر می‌کشد. جهانبخش سلطانی در همه این فیلم‌ها نقش اصلی را بازی می‌کند. او هم بیش از یک بازیگر برای اجرای این نقش‌ها از خود مایه می‌گذاشت و حتی به گفته شورجه، اجازه بازی بدلکار به جای خود را نمی‌داد. شورجه در این باره می‌گوید: «جهانبخش سلطانی در هیچ یک از نقش‌های‌اش از بدل استفاده نمی‌کند؛ تا جایی که برای پریدن از پل اهواز نیز خود داوطلب انجام این کار شد. صحنه‌ای را در فیلم شب دهم به یاد دارم که قرار بود فردی از بالای پل پرت شود که خود جهانبخش سلطانی قبول کرد این کار خطرناک را انجام دهد. او برای این فیلم خیلی تلاش کرد و همراه تیم تولید بود.» همین‌ها بود که همکاری حدود ۱۰ ساله را میان این کارگردان و بازیگر شکل داد. بازیگری که خود به سینما معرفی کرده بود و در فیلم‌های دفاع مقدسی حضوری درخشان داشت. جالب اینجاست که این کارگردان و بازیگر از این فیلم‌ها به‌عنوان مهم‌ترین آثار کارنامه سینمایی‌شان یاد کرده و نام می‌برند. سلطانی با بازی در آثار شورجه یکی از رکودداران بازی در فیلم‌های دفاع مقدسی است و شهرت‌اش را مدیون اوست. آثاری که مهم‌ترین فیلم‌های کارنامه او را تشکیل می‌دهند.

به تنهایی به مأموریت شناسایی و عکس‌برداری از اسکله می‌رود. هم‌رزم او، احمد، که می‌داند نصرت بیمار است، به دنبال او راهی می‌شود. آنها به محاصره دشمن درمی‌آیند. احمد نصرت را فرار می‌دهد و خود دستگیر و کشته می‌شود. با اطلاعاتی که نصرت در اختیار رزمندگان قرار می‌دهد، اسکله لامیه منهدم می‌شود.

بازیگران اصلی فیلم برای بازی در این فیلم سه ماه آموزش غواصی دیدند. بازی در کنار کوسه‌ها از جمله خاطرات سلطانی در این فیلم است. تصویربرداری «افق» هشت ماه به طول انجامید و می‌توان گفت برای سکانس‌هایی که در زیر آب وجود داشت، بازیگران در همه آب‌های کشور غواصی کرده بودند؛ از دریای بوشهر و خارک گرفته تا دریای شمال کشور. این بازیگر درباره خاطرات بازی در «افق» می‌گوید: «در گرمای تابستان جنوب مجبور بودیم ساعت‌ها لباس غواصی بر تن داشته باشیم. واقعاً سخت و عذاب‌آور بود. گاهی وقت‌ها فیلم‌برداری یک سکانس که به پایان می‌رسید، کارمان به بیمارستان می‌کشید. یک‌بار وقتی فیلم‌برداری سکانسی روی قایق که با سیدجواد هاشمی با هم بودیم تمام شد، حال عجیب و غریبی داشتم و نتوانستم از قایق پیاده شوم. فکر می‌کنم یک هفته‌ای را در بیمارستان اهواز بستری شدم.»

«افق» اولین و مهم‌ترین فیلم کارنامه دفاع مقدسی جهانبخش سلطانی است و او از این فیلم به‌عنوان متفاوت‌ترین و ماندگارترین تجربه‌اش در عرصه دفاع مقدس یاد می‌کند. مرحوم ملاقلی‌پور یکی از سخت‌گیرترین و خشن‌ترین کارگردانان آن دوران بود. نه به راحتی با هر پلانی راضی می‌شد و نه سرسری کار می‌کرد. بازیگران خاطرات تلخ و شیرینی از همکاری با او دارند. خودش می‌گوید: «افق را دوست دارم چون تمام تلاشم را کردم که موفق شود و مخاطب داشته باشد و فکر می‌کنم که موفق هم شد. افق برای سینمای ما و در عرصه فیلم‌سازی یک اتفاق بود و حکم صعود به مرحله‌ای بالاتر را داشت. وقتی می‌خواستیم صحنه‌های زیر آب را فیلم‌برداری کنیم، همه اکیب خوشحال بودند که من شنا بلد نیستم و زیر آب حضور ندارم که سرشان داد بزنم.»

با اینکه سلطانی یکی از بازیگران پرکار آن سال‌ها بود و کارش را با تاتار آغاز کرده بود و بین فیلم‌های دفاع مقدس در ملودرام‌های خانوادگی و اجتماعی هم حضور داشت، بسیاری هنوز او را با همان فیلم‌های دفاع مقدسی مانند «افق» یا «شب دهم» یا... به یاد می‌آورند. کارنامه سلطانی اما موید وضعیت سینمای مقدس در دهه ۶۰ و ۷۰ و پس از آن هم است

رکوددار بازی در فیلم‌های دفاع مقدس

جمال شورجه نقش عمده‌ای در حضور و ادامه کار جهانبخش سلطانی در سینما دارد. او مسبب حضور او در سینما شد و سلطانی بازی‌اش را در «افق» مدیون اوست. جالب اینجاست که بیشترین فیلم‌هایی که او در سینما به‌عنوان بازیگر حضور داشته هم فیلم‌های ساخته جمال شورجه است.